

Publikowanie danych osobowych i wizerunku w placówce oświatowej i nie tylko

Szkoła ma zapewniać każdemu uczniowi warunki niezbędne do kształcenia się oraz do jego wychowania i opieki, odpowiednio do wieku i osiągniętego rozwoju, tj. wspierać dziecko w rozwoju ku pełnej dojrzałości fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży. (Art. 1 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe.)

Umieszczanie na tablicach na terenie szkoły danych osobowych uczniów w celu ich wyróżnienia za szczególne osiągnięcia, jak również wywieszanie pod różnego rodzaju pracami artystycznymi podpisów zawierających pełne imiona i nazwiska uczniów, którzy te prace wykonali, nie wymaga wcześniejszej zgody rodziców lub opiekunów prawnych czy samych uczniów, jeżeli są pełnoletni, gdyż jest to związane z zadaniem realizowanym przez szkołę w interesie publicznym (art. 6 ust. 1 lit. e RODO). Należy pamiętać, że taka praktyka stanowi element działań motywacyjnych, nagradzających wysiłek włożony w realizację powierzonych dzieciom zadań. Przyczynia się też do wzmocnienia poczucia własnej wartości ucznia.

Gdyby jednak wspomniana praktyka wystawiania prac godziła w ocenę rodziców w jego dobro, rodzice takiego ucznia na podstawie art. 21 ust. 1 RODO mogą skorzystać z uprawnienia do złożenia sprzeciwu z przyczyn związanych ze szczególną sytuacją takiej osoby

Należy pamiętać, że są sytuacje, w których przetwarzanie danych dzieci lub rodziców jest dopuszczalne wyłącznie na podstawie zgody rodzica lub opiekuna prawnego albo ucznia, jeżeli jest pełnoletni.

Publikacja zdjęć uczniów na stronie internetowej nie znajduje oparcia w żadnym przepisie prawa.

Wiąże się to nie tylko z ochroną danych osobowych uczniów, lecz także z ochroną ich wizerunku – (rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej - art. 81 ust.1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych --(Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 1191). I taka sytuację mamy w przypadku, gdy szkoła chce opublikować dane osobowe poza budynkiem szkoły (gabloty zewnętrzne, strony internetowe, prasa itp.), ----placówka musi uzyskać zgodę osoby, której dane dotyczą (rodzic małoletniego; uczeń pełnoletni)

Niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach, wizerunek pozostaje ponadto pod ochroną prawa cywilnego - art. 23 Kodeksu cywilnego --(Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 1025).

Musimy pamiętać, że publikacja zdjęć ucznia na stronie internetowej ułatwia identyfikację konkretnego ucznia i powiązanie go z konkretną szkołą, co rodzi różnego rodzaju niebezpieczeństwa.

Z tego względu niezbędne jest umożliwienie rodzicom/opiekunom lub pełnoletniemu uczniowi podjęcia swobodnej decyzji w tym zakresie. Zgoda ta jednak nie może być ogólna,

lecz precyzyjnie określać, jakie dane i w jakim celu mają zostać udostępnione w konkretnym przypadku. Jeżeli zatem szkoła będzie chciała opublikować wizerunek ucznia na stronie internetowej, do tego rodzaju działania wymagana będzie odrębna zgoda. Trzeba przy tym pamiętać, że zgodnie z art. 7 ust. 3 RODO osoba, której dane dotyczą, ma prawo w dowolnym momencie wycofać zgodę. Powyższy przepis nakłada na administratora obowiązek poinformowania osoby, której dane dotyczą, o tym prawie zanim wyrazi zgodę. Wycofanie zgody musi być zaś równie łatwe, jak jej wyrażenie. (W związku z tym na początku roku szkolnego zbieramy zgody na przetwarzanie wizerunku w określonych celach od nowych uczniów – załącznik 1)

W tym miejscu należy podkreślić, że niezgoda nie jest wymagana, jeżeli uprawnienie do przetwarzania danych osobowych nie wynika wprost z przepisów prawa. I tu znajduje uregulowanie art. 81 ust. 2 pkt 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zgodnie z którym:

„Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku:

1. osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;
2. osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza”.

Zatem jeżeli przetwarzanie wizerunku będzie mieściło się w ramach przytoczonej definicji, można przyjąć, że zgoda uwidocznionych na nich osób lub rodziców tych osób nie jest konieczna a.w sytuacji, gdy zdjęcie przedstawia zgromadzenie, czyli wizerunek poszczególnych dzieci (uczniów) lub nauczycieli i stanowi element większej całości, zaprezentowanej w taki sposób, że w razie usunięcia wizerunku danej osoby nie zmieniłby się przedmiot i charakter przedstawienia (czyli każda osoba jest przedstawiona w sposób równoważny przedstawieniu innych osób), wówczas szkoła może publikować takie zdjęcia ---SA we Wrocławiu z dn. 30.01.2014 r., I ACa 1452/13

Na uwagę zasługują jednak inny problem.

Rodzic wyraził zgodę na rozpowszechnianie wizerunku na stronie Internetowej szkoły natomiast na innych portalach (facebook; Instagram itp.) już nie.

Szkoły próbują „ratować” się umieszczaniem na tych portalach różnego rodzaju odnośników do miejsca (strony Internetowej szkoły) gdzie publikowane zdjęcia na podstawie wyrażonej zgody. Należy jednak podkreślić, że w ten sposób dochodzi do rozpowszechniania wizerunku i przetwarzania go dalej w sposób niezgodny z celami objętymi zgodą rodzica, o której mowa w art. 7 ust. 1 RODO, oraz art. 5 ust. 1 lit. b RODO, zgodnie z którym dane osobowe muszą być zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami ("ograniczenie celu").

W orzecznictwie został wyrażony pogląd, że zamieszczenie linku do materiału zamieszczonego na innej stronie internetowej stanowi jego rozpowszechnianie (wyrok SA w Krakowie z dn. 20.07.2004 r., I ACa 564/04, wyrok SA w Katowicach z dn. 18.12.2013 r., V ACa 524/13).

Następnym problemem, przed którym stoi szkoła, to co „zrobić” z konkretnym dzieckiem którego rodzic nie wyraził zgody na publikację jego wizerunku, w sytuacji, kiedy zdjęcie jest

wykonywane w danej grupie (konkurs, uroczystość klasowa itp.) z zamiarem jego publikowania?

W takim przypadku wydaje się, że jedyną sensowną czynnością jest anonimizacja wizerunku danego ucznia, np. poprzez rozmycie twarzy. Nie mniej jednak takla czynność spowoduje, że odbiorca fotografii może skupiać się głównie na tej zanonimizowanej osobie. Administrator zatem powinien poinformować rodziców/pełnoletnich uczniów o sposobie publikacji zdjęć na których są osoby, które nie wyraziły na to zgody, a publikacja nie podlega art. 81 ust. 2 pkt 2 ustawy o prawie autorskim.

Należy również podkreślić, że „usuwanie” – prośba o to, aby uczeń odszedł od grupy na moment wykonywania zdjęcia pozostaje w sprzeczności z *Art. 1 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe*. *W ocenie ucznia jak i rodzica może mieć to wyraz dyskryminacji z powodu niewyrażenia zgody na publikację wizerunku.*

Przy zarządzaniu danymi osobowymi uczniów trzeba mieć na uwadze dwa interesy: interes prawny, opierający się na skrupulatnym oraz rzetelnym traktowaniu przepisów RODO oraz interes i dobro dziecka, które ma prawo do wszechstronnego rozwoju, realizacji własnych pasji i talentów, a także nagradzania za osiągnięcia. Administrator powinien w sposób odpowiedni wyważyć te wartości a w przypadku wątpliwości zawsze wskazany jest kontakt z Inspektorem Ochrony Danych.

Wykonywanie zdjęć nauczycieli czy utrwalanie przebiegu lekcji również nie jest legalne ze względów choćby braku zgody na taką czynność. Nadto osoba (rodzic/uczeń) rejestrująca dźwięk i obraz, pobiera dane osobowe osób, które uczestniczą w lekcji. I w tym miejscu również może dojść do naruszenia przepisów prawa, ponieważ takie czynności są niedozwolone bez zgody tych osób.

Innym powszechnym problemem po 2020r (po pandemii COVID i związanej z nią pracą zdalną) jest tworzenie przez rodziców lub wychowawców tzw. grup wewnętrznych/zamkniętych na komunikatorach społecznościowych typu Instagram, Whatsapp, Messenger itp. Na tych grupach często są publikowane/przesyłane dane osobowe w tym wizerunek – np. zdjęcia z wycieczek i imprez klasowych, ale i nie tylko

Należy tu zwrócić uwagę na fakt iż do takiej czynności – publikowanie danych osobowych na tych portalach- należy mieć również zgodę wszystkich rodziców (osób) których dane są tam umieszczane. Co prawda przy tworzeniu tych grup zgoda jest w formie ustnej, lecz prowadzi to do możliwości wystąpienia roszczeń osób które chcą wycofać taką zgodę lub nie były świadome podejmowanych decyzji w sprawie publikowania danych w tych grupach.

Załącznik 1

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że wyrażam zgodę na zbieranie i przetwarzanie danych osobowych mojego dziecka

.....
(imię i nazwisko dziecka)

w zakresie dydaktyczno – wychowawczo – opiekuńczej działalności placówki,

Wyrażam/nie wyrażam* również zgodę/y na:

- rejestrowanie i przetwarzanie wizerunku mojego dziecka podczas zajęć, konkursów i uroczystości organizowanych przez placówkę oraz wykorzystanie tego wizerunku jak również danych osobowych (imię, nazwisko) na stronie internetowej placówki*
- na tablicach ściennych w celu informacji i promocji placówki i dziecka*.
- na portalu społecznościowym Facebook*
- **wymienić inne...**

Wrażam/nie wyrażam* zgodę/y na kontakt ze mną, z prywatnego telefonu komórkowego nauczyciela, pod opieką którego, będzie przebywać moje dziecko, w celach wynikających z działalności placówki.

Wrażam/nie wyrażam* zgodę/y na kontakt ze mną, z prywatnego telefonu komórkowego nauczyciela, pod opieką którego, będzie przebywać moje dziecko, w celach wynikających z działalności placówki.

Wrażam/nie wyrażam* zgodę/y przesyłanie zdjęć z uroczystości, wycieczek, konkursów organizowanych przez placówkę, i innych zdjęć wykonywanych w szkole wszystkim rodzicom grupy do której uczęszcza moje dziecko poprzez **XXXXXXX**

.....
data i podpis rodzica /prawnego opiekuna /

*niepotrzebne skreślić.

Z komentarzem [MA1]: Wychowawcy często zakładają grupy np. whatsapp Instagram itd. I tam przesyłają rodzicom zdjęcia – bez ich zgody to nielegalne – jeżeli placówka nie wykonuje tych czynności—akapit usunąć